VÄNLIG VÄG TILL SKOLAN

Så funkar det

Fotograf: Jenny Leyman

Malmö stad

Att inte uppfinna hjulet...igen.

Hur ofta händer det inte att vi sitter vid varsitt skrivbord i varsin kommun och försöker lösa samma problem? Tyvärr alldeles för ofta! Genom att beskriva vårt projekt Vänlig väg till skolan hoppas vi kunna inspirera och hjälpa andra kommuner att arbeta för en säkrare och mer miljövänlig skolväg.

Vi är inte ensamma om att arbeta för att minska skjutsandet till skolan. Vi har haft stor nytta av att titta på andra städers projekt. Genom att anpassa och finslipa befintliga metoder har vi hittat vår väg. Det hoppas vi även ni kan göra. Lycka till!

Vi vill sprida våra erfarenheter till andra.

Vänlig väg – en trendbrytare

Morgontrafiken runt våra skolor är ett växande problem. När allt fler kör sina barn till skolan försämras både luften och säkerheten för barnen. I projektet Vänlig väg till skolan vill vi vända trenden genom att uppmuntra föräldrar och barn i år F-2(3) att cykla eller gå till skolan istället för att ta bilen.

Moment 22

Varför kör föräldrar sina barn till skolan trots korta avstånd? Det finns så klart flera anledningar, men en av de vanligaste förklaringarna är att trafiksituationen runt skolan upplevs som farlig för barnen. Det motsägelsefulla i sammanhanget är att ungefär 80 % av biltrafiken runt skolan består av föräldrar som skjutsar sina barn.

Ofta bor barnen på promenad- eller cykelavstånd från skolan och att gå och cykla har många fördelar. Luften blir renare och miljön tystare och säkrare att vistas i. Samtidigt gör motion och frisk luft barnen piggare och mer koncentrerade. Tillsammans med vuxna lär sig barnen dessutom hur de ska bete sig i trafiken.

Utan bilar blir miljön runt skolan lugn och säker för barnen.

Fokusskolor

Resurserna räcker inte till för att jobba med alla skolor samtidigt. Många skolor upplever heller inga trafikproblem. Därför har vi valt att arbeta med tre fokusskolor per läsår. Skolorna väljs ut efter särskilda kriterier.

Från teckningstävlingen "Min önskeskolväg"

På en fokusskola ska:

• skjutsning ske i hög utsträckning
• engagemang redan finnas hos personalen
• skolpersonalen uppleva problem i trafiksituationen runt skolan
• våra studier visa på problem i trafiksituationen runt skolan

Av fokusskolorna krävs motprestationer. Skolan ska skriva under en avsiktsförklaring och förbinder sig att arbeta aktivt med frågan under hela läsåret.

Grunden i Vänlig väg

Konceptet grundar sig i en förstudie där bland annat fokusgrupper med barn, föräldrar och lärare ingått. Vi har valt att arbeta med barn i skolår F-2. Ofta är det de mindre barnen som skjutsas för att de inte kan ta sig till skolan på egen hand. Vi antar också att familjens vanor befästs under de första skolåren.

I Vänlig väg kommuniceras det inte med pekpinnar och skrämselpropaganda. Istället är det uppmuntran och inspiration som genomsyrar projektet.

Kommunen fungerar som stöd till skolorna och bidrar med samordning, upplägg och material. Att driva projektet tar en hel del tid i anspråk. Skolpersonalen har ofta hög arbetsbelastning och det finns en risk för att administrationen av projektet faller mellan stolarna eller glöms av. Det kan behövas påminnelser och det är viktigt att kommunikationen med skolorna är rak och tydlig.

Vykort till alla Vänlig väg familjer

Med på noterna

Engagerad skolpersonal är en förutsättning för ett lyckat resultat. Tanken är ju att skolorna själva ska arbeta med projektet med kommunen som stöd. Då och då hålls avstämningsmöten med representanter från de olika fokusskolorna. Då får vi tillfälle att diskutera hur det fungerar och fokusskolorna kan utbyta erfarenheter med varandra.

Det är avgörande att skolorna spelar en aktiv roll. Här är det trafiktema på en av våra fokusskolor.

Seminarium för lärare

Med inspiration och kunskap vill vi underlätta för och entusiasmera skolpersonalen. Vi har därför haft seminarium för personalen på fokusskolorna. Då har vi bjudit in gästföreläsare, haft korta workshops och pratat om skolvägen ur olika perspektiv: miljö, hälsa och trafiksäkerhet. Dessutom har fokusskolorna fått chansen att träffas. Genom ett seminarium möter vi hela personalen och om många är engagerade ökar möjligheten till större genomslagskraft.

Europakartan

Varje fokusskola får Vänlig vägs stora europakarta. Den är fem meter bred och hängs upp på en allmän plats på skolan, vanligtvis i matsalen. Till kartan hör fotavtryck som vart och ett symboliserar steg på tio mil ut i Europa.

Alla barn får först mäta sin skolväg. Uppgifterna används sedan för att räkna ut hur långt barnen har gått och cyklat tillsammans. Varje dag rapporterar barnen hur de kommit till skolan. Sträckorna som gåtts eller cyklats läggs ihop och när barnen tillsammans kommit upp i 100 kilometer klistras ett fotsteg upp på europakartan. Det krävs förstås att klassföreståndarna arbetar kontinuerligt med inrapporteringen.

En gång i månaden ska alla klasser redovisa hur många procent som tar sig till skolan per respektive färdsätt. Mätningen sker genom handuppräckning och resultatet ger oss en fingervisning om resultat och trender. Förbättras resultatet kan det firas, men om det försämras kan det behövas en insats.

Europakartan är fem meter bred.

Att nå föräldrarna

Föräldrarna är den primära målgruppen. Det är deras beteende som utgör både problemet och möjligheten till förbättring. Samtidigt är föräldrarna den svåraste gruppen att nå och påverka. Förhoppningen är att nå fram till föräldrarna genom skolpersonalen och barnen. Det är välkänt att personer i ens omgivning har störst möjlighet att inverka på attityder och beteende.

Föräldrarna informeras självfallet om projektets innehåll och syfte. Det gör vi på föräldramöten vid terminstart. På mötena visas en inspirerande och informativ film som tagits fram i Vänlig vägs regi. Det finns också tryckt informationsmaterial. Någon gång per termin skickar vi hem ett nyhetsbrev. Där skriver vi om vad som är aktuellt i projektet och lyfter fram goda exempel. Vi har även delat ut små presenter till föräldrar som gått eller cyklat med sina barn. Det är bättre att uppmuntra de som gör rätt än peka ut dem som skjutsar sina barn.

Den största utmaningen är att få igång vandrande skolbussar. Vi har ännu inte hittat något framgångsrecept för hur metoden ska marknadsföra och samordnas på bästa sätt.

Via nyhetsbreven kan föräldrarna följa Vänlig väg på sitt barns skola.

Dra inte alla över en kam

Kommentarer från föräldrarna i utvärderingen visar att många tycker att Vänlig väg är ett positivt projekt och att de har fått en tankeställare kring skjutsning. Men det finns också några som upplever att de blivit skrivna på näsan och de inte fått reda på något nytt. Tydligt är också att det finns både kollektivister som gillar tanken med vandrande skolbuss, och individualister som gärna går och cyklar, men helst löser det på egen hand.

Fotograf: Jenny Leyman

Den perfekta lösningen för vissa, andra vill hellre klara sig själva

Till skolan utan bilen

Ett bra exempel på hur vi når föräldrarna genom skolan och barnen är en "Till skolan utan bilen-dag". Föräldrarna informeras i god tid om att en viss morgon ska alla barn komma till skolan utan bil. Barnen ritar egna förbjudet att stanna skyltar som sätts upp runt skolan. På skolgården spelas musik och alla barn som cyklat eller gått får lägga en boll i ett stort rör. Vi har också delat ut Vänlig väg-pins till alla barn. De som inte har haft möjlighet att välja bort bilen den här dagen, kan parkera en bit från skolgården och gå den sista biten. Bollarna talar sitt tydliga språk och de flesta har faktiskt tagit dagen i akt och lämnat bilen hemma. Att slippa rusningstrafiken runt skolan blir en skön upplevelse för alla.

Till skolan utan bilen. Varje boll symboliserar en gång- eller cykeltur till skolan.

Barnperspektiv

Trafikdjuren är grunden i Malmös trafikundervisningsmaterial för de yngsta barnen. Alla djuren har ett eget specialområde. Det är Lotta Giraff som värnar om miljön runt skolan och därför är hon en självklar maskot och symbol för Vänlig väg. Förutom att hon finns med på allt tryckt material och presenter finns hon också som en livs levande maskot som kommer och hälsar på barnen i skolan då och då. Lotta Giraff är populär och ett välkommet inslag i de arrangemang som ryms inom projektet.

Lotta Giraff är ett av våra trafikdjur. Hon har extra bra koll på miljön.

Det kan vara känsligt att rikta sig till barnen för att förändra en situation som de inte själv kan påverka. Det är viktigt att barnen som blir skjutsade inte känner sig utpekade. Alla presenter och festligheter riktas till samtliga barn.

Vänlig väg till skolan är ett projekt som genomsyrar barnens vardag under ett helt läsår. Varje dag rapporteras hur de kommit till skolan och barnen ser resultatet på europakartan i matsalen. Och barnen belönas för sin insats. Det handlar exempelvis om att fira när skolan nått en viss stad på kartan eller ett trevligt besök av Lotta Giraff.

Alla vill krama Lotta Giraff när hon kommer och hälsar på.

Ett läsår med Vänlig väg till skolan

Redan under vårterminen startar planeringen tillsammans med fokusskolorna som ska ingå i projektet på hösten. Vi gör en enkel form av nulägesmätning och skolorna får skriva under en avsiktsförklaring. Projektet startar sedan på höstterminen när de nya barnen har kommit på plats. Lärare och föräldrar informeras och sedan har vi en kick off. Under hösten har vi någon rolig aktivitet och så skickar vi ut nyhetsbrev till alla föräldrar. Kontaktpersonerna på de olika skolorna får träffas för erfarenhetsutbyte. Vårterminen inleds med ett nyhetsbrev och senare ett lärarseminarium för all skolpersonal. När årstiden sedan är ljusare och varmare har vi någon form av aktivitet, exempelvis en "Till skolan utan bilen dag". Samtidigt pågår planeringen med nya fokusskolor.

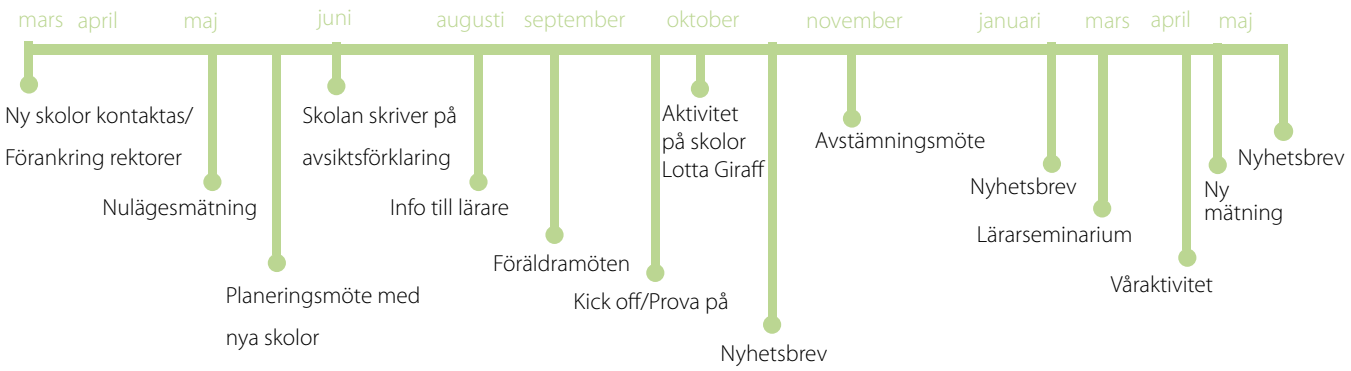

Utvärdering och uppföljning

Eftersom Vänlig väg till skolan först bedrevs som ett pilotprojekt, gjordes förutom en grundlig utvärdering också en processutvärdering. En utomstående konsult följde projektets utveckling från arbetet med fokusgrupper i början, till utvärderingen i slutet av första delen. Vi har sett goda resultat och fått många positiva kommentarer. Totalt minskade skjutsningen på de tre pilotskolorna med 19 %. Mätningarna har gjorts med hjälp av enkäter, en före och en efter projektet. Dessutom har handuppräckning i klassrummet gett oss en uppfattning om resultatet under resans gång.

Vänlig väg är ett viktigt och uppskattat projekt som ger goda resultat. Kontinuitet är avgörande för att uppnå en långsiktig effekt. Det är ju hela tiden nya barn som börjar skolan, därför driver Malmö stad stolt vidare Vänlig väg.

Om du har frågor och funderingar kring projektet är du välkommen att kontakta oss!

Vänlig väg till skolan är ett omtyckt projekt.

KONTAKT

Lotta Cederfeldt,
trafikpedagog
telefon: 040-34 21 48
lotta.cederfeldt@malmo.se

Fotograf: Jenny Leyman

Fotograf: Jenny Leyman

Malmö stad

CiViTAS
Cleaner and better transport in cities
MALMÖ

THE CIVITAS INITIATIVE
IS CO-FINANCED BY THE
EUROPEAN UNION

Klimp
KLIMATINVESTERINGSPROGRAM